

Uluslararası iyileşme modelleri bağlamında mesleki ve teknik eğitimde milli eğitim şuralarının değerlendirilmesi

Zeki Dağlı¹

DOI 10.5281/zenodo.10397163

Özet

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Şuralarında Mesleki eğitim ile ilgili alınan kararların eğitime yansımalarını belirlemektir. Çalışma, betimsel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ile yapılmıştır. Milli Eğitim şuralarına ilişkin incelemede içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının web sayfasında yayımlanan şura kararları oluşturmaktadır. Bu kararlar içerisinde mesleki eğitimle ilgili olanlar incelenmiştir. Bu çalışmada; Milli Eğitim şuralarında alınan mesleki ve teknik eğitim ile ilgili kararların Türk Milli Eğitim sisteminde yaygın eğitimden yükseköğretime kadar, okul kademeleri, öğretim programları ve planlama, eğitim ve öğretim süreleri, ahlaki ve etik konular, ders araç-gereçleri ve okul donanımları, ölçme ve değerlendirme, özel eğitim, tanıtım ve yönlendirme, eğitimde teknoloji kullanımı açısından alınan kararların uygulanabilirliği ve bunun yansımaları üzerinde durulmuştur. Alınan kararların konu başlıkları belirlenmiştir. Bu konu başlıkları ayrı ayrı analiz edilmiştir. Sonuçta çok sık değişikliklerin yaşandığı Türk Milli eğitiminde birçok kararın ülke genelinde istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği görülmüş, kararların uygulama biçimi ve yansımaları yorumlanmış ve öneriler sunulmuştur. Meslek liselerinin genel olarak niteliklerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması, bu okullara yetenekli ve istekli öğrenciler yönlendirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, mesleki ve teknik eğitim, milli eğitim şura kararları

Evaluation of national education councils in vocational and technical education in the context of international improvement models

Abstract

The purpose of this study is to determine the reflections of the decisions taken on vocational education in National Education Councils on education. The study was conducted by literature review which is one of the descriptive research methods. In the analysis of the National Education Councils, content analysis method was used. The population of the study consists of the decisions of the councils published on the web page of the Presidency of the Board of Education. Among these decisions, those related to vocational education were analysed. In this study, the applicability and reflections of the decisions related to vocational and technical education taken in the National Education Councils in the Turkish National Education System from non-formal education to higher education, school levels, curricula and planning, education and training periods, moral and ethical issues, course materials and school equipment, measurement and evaluation, special education, promotion and orientation, and the use of technology in education were discussed. The headings of the decisions were determined. These headings were analysed separately. As a result, it was found that many decisions in Turkish National Education, which has been subjected to frequent changes, could not be realised at the desired level throughout the country, the implementation and reflections of the decisions were interpreted, and suggestions were presented. It was suggested that studies should be carried out to increase the qualifications of vocational high schools in general and talented and willing students should be guided to these schools.

Keywords: education, vocational and technical education, national education council decisions

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, zekidagli@gmail.com

Giriş

Eğitim kapsamlı ve toplumsal bir kavramdır (Dağ, 2013). Mesleki eğitimde bireyin bilgi, beceri düzeyinin geliştirilmesi bir toplumun gelişip ilerlemesine katkı sağlayacaktır. O yüzden mesleki eğitim önem taşımaktadır (Şahinkesen, 1992, s. 691).

Mesleki eğitim, tarihimizde ilk olarak 13. Yüzyıl'da ahilik geleneğinde vücut bulmuştur (Yörük vd. 2002). Batı'da XIX. yüzyılda sanayi alanında devrim gibi atılımlar Avrupa'da çok ucuza üretilen sanayi mamullerinin Osmanlı pazarına girmesi sonucu, Osmanlı'da birçok el ürününün üretimi azalarak atölyeleri kapanmış ve ahilik sistemi özelliğini yitirmiştir (Gemici, 2010).

Cumhuriyet Türkiye'sinde 1933'te Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur (Yörük vd. 2002).

Araştırma, yapılan tüm şura kararları incelenerek ülke kalkınmasında önemli bir işlevi olan mesleki ve teknik eğitimle ilgili şuralarda hangi kararlar alınmıştır, Bu kararlar eğitime ne derece etki etmiştir, soruna ne tür bakış açısı ile bakılmaktadır, sorularını gündeme getirmek için yapılmıştır. Çalışma ile mesleki eğitimle ilgili alınan ve alınacak kararların önemine vurgu yapmak, soruna bütüncül olarak bakılması ve bu minvalde çözüm yolları üzerinde düşünülmesi gerekliliğini dile getirmektedir. Bu bağlamda Milli Eğitim Şura Kararlarının yanında, konuyla ilgili makaleler, araştırma raporları, istatistikler, MEB II. Eğitim Kongresi (Eğitimden Üretime Sektörle İşbirliğine) incelenmiştir.

17 Temmuz 1939 tarihinden beri Milli Eğitim Şuraları yapılmaktadır. Türk Milli Eğitim sistemini şekillendiren organizasyonların başında Mili Eğitim Şuraları bulunmaktadır. Şuralarda eğitim ve öğretimle ilgili tavsiye kararları alınmaktadır.

Milli Eğitim şuralarında özetle; yönetmelik, kitap yazma, program, kız erkek sanat okulları, iş hayatına hazırlama, seçmeli dersler, yaygın eğitim, istihdam, çıraklık vb. konular gündeme gelmiştir (Tablo 1). Ayrıca mesleki eğitim ile ilgili tüm kararlar makale Ek'inde yer almıştır.

2021-2022 eğitim öğretim yılı haziran ayı itibarıyla ortaöğretimde 6 milyon 543 bin 599 öğrenci vardır. Bu öğrencilerin 617 bin 278'i de Anadolu imam hatip liselerinde, 4 milyon 92 bin 604'ü Anadolu liselerinde, 1 milyon 833 bin 717'si mesleki ve teknik Anadolu liselerindedir. Bir önceki sene mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören 159 bin 773 öğrenci mevcuttur. Bu sayı 2022 Haziranda 400 bin 219 olmuştur.

Bu araştırmada amaç, Türk Milli Eğitim sisteminin geliştirilmesi ve niteliğinin yükseltilmesi için bilimsel bir danışma ve karar organı olarak Millî Eğitim Bakanlığı yapısı içerisinde yer alan Milli Eğitim Şûrası'nın, mesleki ve teknik eğitimin hangi şuralarında gündeme geldiğini, teknik ve mesleki eğitime bakış açısının hükümet gündemine nasıl yansıdığını, bu kararların uygulamaya nasıl aktarıldığını belirlemeye çalışmaktır.

Bu çalışmada; mesleki ve teknik eğitim ile ilgili şura kararlarının uygulanabilirliği ve bunun okullara yansımaları nelerdir? sorusuna cevap aranmıştır.

Yöntem

Çalışma, literatür taramasıyla gerçekleştirildi. 1939 yılından bu yana yapılan tüm milli eğitim şuralarına ait resmi kayıtlar ve güncel milli eğitim sistemi araştırma raporları bu taramanın kaynağını oluşturuyor. Milli Eğitim Şuraları incelenerek içerik analizi yapıldı. Bunun yanı sıra konuyla ilgili araştırmalar, raporlar ve istatistikler derinlemesine incelendi.

Doküman incelemesine konu olan mesleki ve teknik eğitimle ilgili kararlar yirmi şuradan yarısında mevcuttur. Ancak bu kararların uygulanma durumu ve eğitime etkisi nasıl oldu, bu soruya cevap arandı.

Nitel bir analiz yapabilmek amacıyla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının web sitesinde bulunan milli eğitim şura kararları, kültürel ve sosyal bağlamları göz önünde bulundurularak incelendi (Şura Kararları, 2023). Mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren şura kararları materyal olarak ele alındı ve tablo şeklinde düzenlendi. Ayrıca, çeşitli kurumların istatistiksel raporları (Mili Eğitim İstatistikleri 2021/2022, 2023 Eylül; SETA'dan 2019'da Eğitim ve Sosyal Politikalar Raporu, 2023 Eylül) ile bu konuda yazılmış makaleler ve 9, 10. ve 11. kalkınma planları da incelendi. Tablo formlar oluşturularak bulgulara yansıtıldı.

Bulgular

1939 yılından itibaren yapılan yirmi milli eğitim şurasının 18'inde mesleki eğitim gündeme alınmış, 6.ve 16. Milli eğitim şûralarında özellikle mesleki eğitim tek gündem olmuştur. Üçüncü Milli Eğitim Şuras'ında Tanzimat Döneminde başlayan mesleki teknik eğitimin yapılandırılması programlanmıştır (Aslaner, 2008, s. 134,135, 143). Ayrıca 9., 15., 16., 17., ve 20. Eğitim şuralarında ağırlıklı olarak mesleki eğitim ile ilgili birçok karar alınmıştır. Örneğin 9. Şurada meslek edindirmeye yönelik olarak seçmeli dersler tablosu yapılmıştır. 20.şurada mesleki eğitim ön plana çıkartılmıştır. Alınan kararlar gerek Tablo 1'de gerekse araştırmamızın ekinde detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 1. Mesleki ve teknik eğitim hakkında gündeme gelen konular

Şuralar	Mesleki ve Teknik Eğitim Hakkında Gündeme Gelen Konular
1.Şura	Yönetmelik çalışması
2.Şura	Kitap yazma çalışması
3.Şura	Erkek sanat ortaokulları ve enstitülerinin program ve yönetmeliği
4.Şura	Öğrencilerin yaşama hazırlanmaları, meslek liselerine gitmeleri durumunda kendileri için gereken bilgi ve becerilerin elde etmelerine yönelik kararlar
5.Şura	Yok
6.Şura	Kız erkek sanat ve öğretmen okulları üzerinde durulmuş
7.Şura	Yöneltme, iş hayatına hazırlama
8.Şura	Yok
9.Şura	İş hayatına yönelik seçmeli dersler
10.Şura	Örgün ve yaygın eğitimin mesleki eğitimle birlikte birbirini tamamlayıcı nitelikli yürütülmesi
11.Şura	Yok
12.Şura	İstihdama yönelik; mesleki ve teknik lise mezunlarının, unvan, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim ve Çıraklık Kanunu, uygulamaları
13.Şura	"Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme Yaygınlaştırma Fonu" ile 3418 sayılı Vergi Kanununundan elde edilen gelirlerin verimli kullanılmasını içeren düzenlemeler
14.Şura	İşyeri ara eleman gereksinimi, okulda verilen eğitim sektörle örtüştürülmesi, buna göre programlar yapılması,
15.Şura	Mesleki ve teknik eğitim, modüler olarak dizayn edilmeli, alan dallar buna göre ele alınması. kaliteli eğitim verilmesi, eğitim verenler motive edilirken okulların da fiziki yapıları iyileştirilmesi.
16.Şura	16., 17, ve 18. şûralarda geniş kapsamlı olarak mesleki eğitimin işleyişi, öğretmen yetiştirme, okul – sanayi iş birliği, öğrencilere ücret ödenmesi, öğrencilerin sosyal güvenlik hakları ile ilgili kararlar
17.Şura	
18.Şura	
19.Şura	19. şûrada ise öğrencilerin alkollü içki servisi yapılan ya da alkollü içecek hazırlanan bölümlerde staj faaliyeti yapmalarının kaldırılması
20.Şura	20.Şurada mesleki eğitimin genel yapısının güçlendirilmesi üzerinde detaylı olarak durulmuştur.

II. Dünya Savaş'ından sonra mesleki eğitim ihtiyacı artmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak için 22 Eylül 1941 yılında 4113 sayılı yasa ile "Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı" kurulmuştur. Erkek sanat okulları, 1942–1943 eğitim öğretim yılında erkek sanat enstitülerine çevrilmiştir. İlk Kız Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü 1945–1946 eğitim öğretim yılında faaliyete geçmiştir. Teknik Öğretim Komisyonunun önerisiyle 1954 yılında ise Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi adıyla kurulmuştur (Aslaner, 2008, s.99).

Mesleki ve Teknik eğitimin yeniden düzenlenmesinde kalkınma hedeflerinin hayata geçirilebilmesi için ders programlarında iş ve teknoloji dersleri yer almıştır. Mesleki ve teknik eğitim kurumları, buldukları bölgeye teknolojik yenilikleri tanıtarak bölgenin gelişmesine etki etmişlerdir (Aslaner, 2008, s. 193,194).

Ortaöğretim programları baz alınıp, özellikle meslekî ve teknik eğitim, 8 yıllık temel eğitimin devamında, ortaöğretimde okumak isteyen öğrenciler önce bir yıl hazırlık ve yöneltme eğitimi almalıdır. Sonra da iki çeşit eğitim sunan; meslekî ve teknik eğitim ve genel eğitim veren okullara geçişlere imkân verilmelidir (Üçler, 2006, s. 209).

Meslekî ve teknik alanlarda ortaöğrenimini tamamlayanlar, kendi alanlarında yüksekokula, başka alanlara geçmek isteyenler de gerekli ek olarak yükseköğretimin istedikleri alanına geçebilmelidir (Üçler, 2006, s. 210, 211).

Meslekî Teknik Eğitimde kurum çeşitliliğini azaltmalı, meslekî eğitim programlarına girişte, öğrencinin mesleğin özelliklerine olması, müfredatlarının bilim çağının gereksinimlerini karşılayacak düzeyde olması, bu yaş grubundaki gençlerin araştırma yapabilen, bilimsel tutum ve davranışlar ile sorun çözme ve iletişim kurma becerileri olan, aktif bireyler olarak kendilerini ifade edebilmelerinin sağlanması, seçmeli derslerin de öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olacak bir düzenlenmenin yapılması gerekir (Üçler, 2006, s. 234).

Meslekî ve teknik eğitim okullarına devletin daha fazla kaynak aktararak bu kaynakların verimli kullanılması, bunun yanında özel sektörün de kaynak verebilmesi için yasal çalışmalar yapılmalıdır." (Üçler, 2006, s. 236).

Avrupa ile bütünleşme amacıyla da uluslararası standartlara ulaşmayı kolay kılacak bir çalışma yapılmalıdır (Üçler, 2006, s. 237).

Meslekî eğitimle ilgili alınacak kararlarda, uygulamalarda ve denetlemelerde veli, oda, eğitim sendikaları, dernek vs. tüm sivil toplum örgütleri, meslek birlikleri bulunmalıdır. Ülke kaynaklarının yerinde ve amaca uygun şekilde kullanılması açısından, her sevideki istihdam ve eğitim ilişkisine değer verilmelidir. Meslek eğitiminde hem iş başında eğitim uygulamalarından hem de uzaktan eğitimden yararlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda iletişim ve bilgi teknolojilerine daha fazla yer verilerek; bilhassa çok maliyetli eğitim programlarında simülasyon uygulamalarına yönelinmelidir. Meslek eğitiminin iş başında eğitim gibi okul dışına taşınan eğitim aşamalarında, bir değerlendirme sistemi oluşturularak eğitimin kalitesini artırıcı tedbirler alınmalıdır. Meslekî eğitimle ilgili iş alanlarında, mevcut iş gücünün ekonomideki etkinliğinin artırılmasında eğitim bir bütün olarak düşünülmesi ve kadınların üretim içindeki işe yerleşmelerine önem verilmelidir. Okullaşmayı artırmak için ilköğretimden sonra kız öğrencilere iş ve burs imkânı sağlanarak meslekî eğitime yönlendirilmelidirler (Üçler, 2006, s. 240, 241, 242).

Okul türlerinin mesleki ve teknik, akademik ve açık liseler olarak düzenlenmesi, yükseköğretim programlarına geçişlerinde ek puan verilmesi, mesleki ve teknik eğitimin genel ortaöğretime göre öneminin daha çok artmasına neden olacaktır (Uysal, 2008, s 67).

2016 yılında Antalya'da Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü koordinesinde sektörün de yer aldığı İkinci Eğitim Kongresi düzenlenmiş, burada hem mesleki eğitimde kalite meselesi hem de sektörün ihtiyacı ve beklentileri dile getirilmiştir. Meslek liselerine son dönemlerde akademik seviyesi düşük öğrencilerinin geçtiği tespitler arasında yer almıştır (MEB II. EK, 2016, s.116-17).

I.Kalkınma Planı'nda, her fabrikanın okula dönüştürülmesi, teknisyen ihtiyacının karşılanması düşünülmüştür (Turan, 1996).

IX. ve X. kalkınma planlarında; «Ulusal Yeterlilik Çerçevesi» oluşturulması, eğitim ve öğretim programlarının ulusal meslek standartlarına göre güncellenmesi, önceki öğrenmelerin tanınması, öğrenci hareketliliğini destekleyen ulusal ve uluslararası geçerliliği olan diploma ve sertifikasyon uygulamasına geçilmesine karar verilmiştir (9. KP, 10. KP, 2023).

Avrupa Birliği programına girmek isteyen veya iş arayan Avrupa Birliği ülkeleri vatandaşlarının, genel ya da mesleki ve teknik eğitim sonunda alınan belgelerin yetkinlik ve yeterliliklerin de şeffaflığını artırmak, söz konusu belgelerin farklı ülkelerde daha açık ve kolay şekilde anlaşılır olmasını sağlamak ve böylece kişilerin istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla AB ülkelerinde Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından beş EUROPASS dokümanı kabul edilmiştir. EUROPASS sertifika eki resmi bir belge değildir. Diploma ekidir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan 60 alan 223 dalda Europass Sertifika ekleri hazırlanmış ve öğrenimini başarı ile tamamlayan her öğrencimize diploması ile EUROPASS sertifika eki düzenlenmeye başlanmıştır (EUROPASS Hk. 2023).

XI. Kalkınma Planı'nda; sanayinin işgücü niteliğinin belirleneceği, reel istihdam durumu ile eğitim ilişkisinin inceleneceği, parasız yatılılık olanaklarının artırılacağı, atölyelerin modernize edileceği, buluş ve tasarıma önem verileceği, alan dal konularının gözden geçirileceği, sektör ile eğitim kurumları arasında işbirliği protokolleri yapılacağı kararlaştırılmıştır (11. KP, Ekim 2023).

Sonuç ve Tartışma

Hiç kuşkusuz ulusal eğitim politikaları, ülke ihtiyaçları doğrultusunda evrilerek gerçekleştirilmiş, siyasi iradeler de ekili olmuştur. Türk Milli Eğitim şuralarında alınan mesleki ve teknik eğitimle ilgili kararların genelinin ilerlemecilik, esasicilik ve daimicilik eğitim felsefeleri ile bağlantılı olduğu görülmüştür (Deniz M. 2001).

Yine MEB, şuralarında alınan kararların çoğunluğunun ülke genelini kapsayacak şekilde uygulamaya konulmadığı tespit edilmiştir.

Bazı şuralarda ortaöğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitime hiç değinilmemiştir.

Şuraların sonuçları tam olarak uygulanamamıştır (özellikle dördüncü, beşinci ve altıncı şuralar). Nüfus artışı dolayısıyla Türkiye'de eğitime olan talep artmıştır. Hükümetler 1950'den sonra popülist politikalar uyguladıkları için milli eğitim şûraları ve uygulamaları da yeterli olmamıştır.

Toplumsal ve ekonomik değişim dönemleri dâhil, tüm şuralarda alınan kararlar için yapılacak yorumlar şu şekildedir:

MEB şûralarında alınan kararların Türkiye'nin eğitim problemlerinin çözümünde yeterli olabileceği ve toplumun eğitimden beklentilerinin karşılanabileceği, fakat kararların hayata geçirilmediği veya yerinde ve zamanında uygulamaya geçirilemediği, bu çalışmalardan istenilen ölçüde sonuca ulaşamadığı yargısı, şûra kararlarının uygulayıcısı konumunda bulunan Milli Eğitim Bakanlığı ve bakanların da ortak görüşleridir.

Siyaset ve Toplum ve Ekonomi Araştırmaları Vakfınca hazırlanan, 2019 yılı Eğitim ve Sosyal Politika Raporu'nda eğitimde başarılı bir dönem geçirildiği vurgulanmıştır. Raporla geline nokta siyasetin ve ekonomik gelişmenin önemli belirleyicileri Türkiye'de eğitim olmuştur. Raporla o yıla ait erken çocukluk eğitime ulaşımında özel gereksinimler ve kızlar dâhil olmak üzere artış gözlenmiştir. İki ara tatil getirilmiş, yaz süreci kısaltılarak yeni eğitim takvimiyle

denge ve verimlilik gözetilmiştir ve bu amaçla ŞEY (şartlı eğitim yardımları) programından yararlanan öğrenci sayısında da artış olmuştur.

İlkokul ve ortaöğretimde okullaşma oranı artmaktadır. Ortaöğretimdeki öğrencilerin ise %32'si mesleki eğitimde yerini almıştır.

Mesleki eğitimin ortaöğretim içerisindeki yeri, Türk eğitim sistemine yönelik tartışmalarda sıklıkla karşımıza çıkan konulardan biridir. Gelişmiş ülkelerde bu oran üçte iki civarındadır. Fakat ülkeler arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Almanya ve Avusturya gibi ülkelerde ortaöğretimin büyük bir bölümünü mesleki eğitim oluştururken ABD'de meslek liseleri esasında yok gibidir. Kıta Avrupa ülkelerinde iş dünyası, sendikalar ve meslek odaları meslek eğitiminde aktif bir rol oynamakta ve sorumluluk üstlenmektedir. Kıta Avrupa'sında mesleki eğitim, ortaöğretim düzeyinde oldukça yaygındır. Türkiye'de mesleki eğitime dair temel sorun, devam eden öğrenci sayısını arttırmaktan ziyade eğitim almış kişilerin iş piyasasında istihdam imkânlarının geliştirilmesidir.

Yükseköğretimde dört yıl gibi bir süre geçirmek yerine iş hayatına atılıp iş sahibi olacağını düşünen gençler meslek liselerini tercih etmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü ülkeleri ortalaması, Türkiye'de, meslek liselerinin oranının belirlenmesi için bir kıstas değildir. Çünkü ülkeler arasında ciddi gelişmişlik farkını görmeksizin ülkelerin ortalamasını baz almak yanıltıcıdır. En önemlisi de meslek eğitim alanlarının oranını ile istihdam edilenlerin oranını arttırmaktır. Meslek lisesi mezununa iş dünyasında talep artırılmadığı ve gençler meslek edinmeye özendirilmediği sürece, meslek lisesi oranını arttırmak sosyal adaletsizlikten öteye gitmeyecektir. Kalkınmanın temelini sanayileşme oluşturmaktadır. O nedenle teknolojik gelişmelere uyumlu insanlara gereksinim vardır. Bu gereksinimin karşılanması mesleki eğitimin kalitesinin artırılması ile giderilecektir. (Yörük vd., 2002).

Araştırma sonucu şu öneriler dikkate alınabilir:

- Şura kararları daha fazla araştırmalara konu edilmelidir.
- Şuralara yaptırım gücü kazandırılmalıdır.
- Şuralar, belirli aralıklarla kesintiye uğratılmadan yapılmalıdır.
- Meslek Lisesi mezunlarının niteliklerini sektörün beklediği niteliklere ulaştıracak çalışmalar yapılmalıdır.
- Son yıllarda meslek liselerine düşük puanlı öğrenciler değil mesleğin niteliğine ve sektörün beklentilerine uygun olanlar alınmalıdır.

Referans

- Aslaner, N. (2008). Milli Eğitim Şuraları ve Eğitim Politikaları (1939-1946), Ankara.
- Dağ, Ö. (2013). Milli Eğitim Şuralarında İlköğretim [Yüksek Lisans Tezi, Bolu].
- Deniz, M. (2001). Milli Eğitim Şuralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkileri, Ankara.
- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013). (Ekim 2023). [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu Kalkinma Plani-2007-2013.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf)
- Europass Hakkında. (2023 Ekim). <https://europass.gov.tr/europass-hakk-nda/europass-hakkinda.html>
- Gemici, N. (Haziran 2010). Ahilikten Günümüze Meslek Eğitimde Model Arayışları ve Sonuçları. Değerler Eğitimi Dergisi, 8(19), 71-105.
- İkinci Eğitim Kongresi, Eğitimden Üretime Sektörle İşbirliğine, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ekim 2016, Antalya.
- Mili Eğitim İstatistikleri 2021/2022. (2023 Eylül). <https://www.meb.gov.tr/2021-2022-orgun-egitim-istatistikleri-ciklandi/haber/27552/tr>
- Onuncu Kalkınma Planı (2014 – 2018). (Ekim 2023). [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu Kalkinma Plani-2014-2018.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf)
- On Birinci Kalkınma Planı (2019– 2023). (Ekim 2023). [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On Birinci Kalkinma Plani-2019-2023.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf)
- SETA RAPOR. (2023 Ekim). https://file.setav.org/Files/Pdf/20121126140909_setaturkiyede_milli_egitim_sistemi.pdf
- SETA'dan '2019'da Eğitim ve Sosyal Politikalar' raporu. (2023 Eylül). <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/setadan-2019da-egitim-ve-sosyal-politikalar-raporu-1688413>
- Şahinkesen, A. (1992). Eğitimde İkili Sistem (Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 25, 691, Ankara.
- Şura Kararları. (2023, 10 Haziran). <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>
- Turan, K. (1996). Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi, M.Ü. İlahiyat Fakültesi yayınları, No:129, İstanbul.
- Uysal, Ş. (2008). On Yedinci Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararlara İlişkin Okul Yöneticileri ve İlköğretim Müfettişlerinin Görüşleri (Eskişehir Örneği), Eskişehir.
- Üçler, C. (2006). 1988-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuraları ve Alınan Kararların Uygulamaları, Konya.
- Yörük, S., Dikici, A., & Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu ve Türkiye’de Mesleki Eğitim, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2), 299-312, Elazığ.